Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04.05.2004, sp. zn. 30 Cdo 839/2003, ECLI:CZ:NS:2004:30.CDO.839.2003.1

Číslo: 88/2006

Právní věta: Zjistí-li se v průběhu řízení o dodatečném projednání dědictví (§ 175x o. s. ř.), že zde není nově najevo vyšlý majetek zůstavitele, soud řízení zastaví (bylo-li řízení zahájeno bez návrhu) nebo zamítne návrh na zahájení řízení o dodatečném projednání dědictví (bylo-li řízení zahájeno na návrh); v obou případech nejde o usnesení ve věci samé. Zastavení řízení za popsaných okolností není důsledkem závěru, že projednání věci brání nedostatek podmínek řízení (§ 103 o. s. ř.), tedy zastavením řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 04.05.2004

Spisová značka: 30 Cdo 839/2003

Číslo rozhodnutí: 88

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dědictví

Předpisy: § 218 odst. 1 písm. c) předpisu č. 99/1963Sb.
§ 236 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 2. 11. 2001 Obvodní soud pro Prahu 8 zastavil řízení o dědictví po E. W., zemřelé 14. 8. 2001 (dále též jen „zůstavitelka“), a její majetek nepatrné hodnoty, sestávající z „hrobového příslušenství na hřbitově Ď. – hrob v hodnotě 3000 Kč, a bytového zařízení v hodnotě 5000 Kč“, vydal M. V.; současně rozhodl o odměně a náhradě hotových výdajů notáře.

Usnesením ze dne 26. 3. 2002 Obvodní soud pro Prahu 8 řízení o dědictví po zůstavitelce opětně zahájil a provedením úkonů v řízení o dědictví pověřil podle ustanovení § 38 o. s. ř. notářku JUDr. Z. P.

Usnesením ze dne 9. 10. 2002 O b v o d n í s o u d pro Prahu 8 řízení o dědictví po zůstavitelce zastavil; určil odměnu notářky JUDr. Z. P. ve výši 400 Kč a náhradu jejích hotových výdajů ve výši 46 Kč s tím, že tuto odměnu a náhradu hotových výdajů „uhradí“ notářce „Český stát, zastoupený Obvodním soudem pro Prahu 8“ do tří dnů od právní moci usnesení. Vycházel ze závěru, že nebyl zjištěn majetek, který by měl být v řízení o dědictví po zůstavitelce projednán.

K odvolání M. V. M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 30. 12. 2002 usnesení soudu prvního

stupně jako věcně správné potvrdil. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že nebyl zjištěn majetek, který by měl být v řízení o dědictví po zůstavitelce projednán, a že takovým majetkem není ani členský podíl v LBD P., neboť zůstavitelka nebyla členkou uvedeného družstva.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal M. V. dovolání. Namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu „je postiženo vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci," a že toto rozhodnutí „spočívá na nesprávném posouzení věci," když odvolací soud vycházel ze závěru, že na zůstavitelku „nepřešlo členství k bytové jednotce v LBD," neboť „LBD P. 8 se po smrti manžela E. W. chovalo tak, že jí dalo najevo, že je nejen nájemkyní, ale i členkou družstva, a ona také tak vystupovala v dobré víře."

Navrhl, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu i tímto rozhodnutím potvrzené usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), přezkoumal napadené usnesení bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný, a proto dovolání odmítl.

Z odůvodnění:

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Dovolání je také přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo změněno usnesení soudu prvního stupně nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším usnesení proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější usnesení zrušil, anebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, jestliže dovolání není jinak přípustné a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené usnesení má po právní stránce zásadní význam, a to v případech, kdy usnesením odvolacího soudu bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o žalobě na obnovu řízení, o zamítnutí návrhu na změnu rozhodnutí podle ustanovení § 235h odst. 1, věty druhé, o. s. ř., ve věci konkursu a vyrovnání, o žalobě pro zmatečnost, o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, ve věci udělení příklepu ve výkonu rozhodnutí, o rozvrhu rozdělované podstaty ve výkonu rozhodnutí nebo o povinnostech vydražitele uvedeného v ustanoveních § 336m odst. 2 (§ 336n) a v § 338za o. s. ř. (§ 238 a § 238a o. s. ř.).

Dovolání je rovněž přípustné proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a řízení zastaveno, popřípadě věc byla postoupena orgánu, do jehož pravomoci náleží (§ 239 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), jímž bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o zastavení řízení podle ustanovení § 107 odst. 5 o. s. ř., o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka podle ustanovení § 107a o. s. ř., o přistoupení dalšího

účastníka podle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. a o záměně účastníka podle ustanovení § 92 odst. 2 o. s. ř. (§ 239 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. (§ 239 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o zastavení řízení podle ustanovení § 107 odst. 5 o. s. ř., o vstupu do řízení na místo dosavadního účastníka podle ustanovení § 107a o. s. ř., o přistoupení dalšího účastníka podle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. a o záměně účastníka podle ustanovení § 92 odst. 2 o. s. ř. (§ 239 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), nebo jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu (žaloby), ledaže by byl odmítnut návrh na předběžné opatření podle ustanovení § 75a o. s. ř. (§ 239 odst. 3 o. s. ř.).

V posuzovaném případě M. V. dovoláním napadá usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli.

Dovolání je přípustné – jak výše uvedeno – proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. (§ 239 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Podle ustanovení § 175x o. s. ř., objeví-li se po právní moci usnesení, jímž bylo řízení o dědictví skončeno, nějaký zůstavitelův majetek, popřípadě i dluh, provede soud o tomto majetku řízení o dědictví. Objeví-li se pouze dluh zůstavitele, řízení o dědictví se neprovede.

Projednání dědictví končí právní mocí usnesení o zastavení dědického řízení (§ 175h o. s. ř.), právní mocí usnesení o dědictví (§ 175q a 175p o. s. ř.) nebo pravomocným skončením likvidace dědictví (§ 175t až § 175v o. s. ř.). Ukáže-li se, že zůstavitel zanechal majetek, který nebyl v původním dědickém řízení znám, vyvstává potřeba projednat dědictví i ohledně tohoto nově najevo vyšlého majetku. Dodatečné projednání dědictví je možné jen tehdy, objeví-li se nějaký zůstavitelův nový, dosud v dědickém řízení neznámý majetek. Za tohoto předpokladu lze projednat i nové dluhy zůstavitele. Objeví-li se pouze nový dluh zůstavitele, soud dodatečné projednání dědictví z úřední povinnosti nezahájí; návrh, kterým se některý z účastníků domáhal dodatečného projednání pouze nových dluhů zůstavitele, bude zamítnut.

Řízení o dodatečném projednání dědictví se zahajuje na návrh nebo i bez návrhu. Bez návrhu zahájí soud řízení vždy, dozví-li se, že zůstavitel zanechal nějaký majetek, který dosud nebyl znám, a nebyl-li podán návrh na zahájení tohoto řízení. Možnost dodatečného projednání majetku patřícího zůstaviteli není časově omezena. Vyjde-li i po skončení dodatečného dědického řízení najevo další, dosud neznámý zůstavitelův majetek, postupuje se ohledně tohoto majetku znovu podle § 175x o. s. ř.

Účastníky řízení při dodatečném projednání dědictví jsou ti dědici, kteří jimi byli v původním řízení, popřípadě jejich právní nástupci; má-li zemřelý nebo zaniklý dědic více právních nástupců, mají tito nástupci v řízení postavení tzv. nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 o. s. ř.). Při dodatečném projednání dědictví soud nemůže znovu zjišťovat okruh účastníků a měnit tak okruh zůstavitelových dědiců stanovený již v původním řízení, a to ani v případě, že vyjdou najevo nové skutečnosti (např. bude-li dodatečně objevena závěť). Prohlášení o odmítnutí nebo neodmítnutí dědictví se vztahuje na celé dědictví po zůstaviteli, tedy i na majetek nově objevený. Bylo-li však původní dědické řízení zastaveno podle § 175h o. s. ř. a nově najevo vyšlý majetek takovéto opatření již neodůvodňuje, provede se i zjištění dědického práva.

Jestliže nově najevo vyšlý majetek zůstavitele má, spolu s majetkem známým v původním řízení, jen nepatrnou hodnotu, zastaví soud rovněž řízení o dodatečném projednání dědictví a nově najevo vyšlý majetek vydá vypraviteli pohřbu, kterému byl vydán majetek nepatrné hodnoty již v původním dědickém řízení (§ 175h odst. 2 o. s. ř.). Jestliže nově najevo vyšlý majetek takové opatření již

neodůvodňuje, soud dědictví projedná a rozhodne o něm; nabytí majetku nepatrné hodnoty vypravitelem pohřbuz původního dědického řízení tím není dotčeno.

Zjistí-li se v průběhu řízení o dodatečném projednání dědictví, že zde není nově najevo vyšlý majetek zůstavitele, soud řízení zastaví (bylo-li řízení zahájeno bez návrhu) nebo zamítne návrh na zahájení řízení o dodatečném projednání dědictví (bylo-li řízení zahájeno na návrh). Tento postup je na místě jak v případě zjištění, že majetek, o němž bylo řízení vedeno, nebyl vlastnictvím zůstavitele, tak také v případě zjištění, že předmětný majetek již byl v řízení o dědictví po zůstaviteli projednán. V obou uvedených případech soud zastaví řízení, resp. zamítne návrh na zahájení řízení o dodatečném projednání dědictví, ze stejného důvodu, tj. proto, že zde není majetek, který má být jako dědictví projednán.

Zastavení řízení v uvedených případech není důsledkem závěru, že projednání věci brání nedostatek podmínek řízení (§ 103 o. s. ř.), tedy zastavením řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

Usnesení o zastavení řízení o dodatečném projednání dědictví je rozhodnutím postaveným na roveň usnesení o zamítnutí návrhu na zahájení řízení o dodatečném projednání dědictví; rozhodnutím logicky reagujícím na zjištění, že zde není majetek, který má být jako dědictví projednán, tedy zjištění, že zde není důvod, pro který by řízení o dodatečném projednání dědictví mělo být vedeno.

Dovolání M. V. proti usnesení odvolacího soudu proto podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. není přípustné.

Ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. podmiňuje přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu, tím, že jde o usnesení ve věci samé.

Pojem „věc sama“ je právní teorií i soudní praxí vykládán jako věc, která je tím předmětem, pro který se řízení vede. V řízení o dědictví jde o to, aby rozhodnutím soudu byly deklarovány právní vztahy vzniklé v důsledku smrti zůstavitele. Věcí samou jsou zde práva a povinnosti majetkové povahy ve svém souhrnu tvořící dědictví po zůstaviteli.

Usnesení o zastavení řízení o dodatečném projednání dědictví není usnesením ve věci samé, neboť jím není rozhodováno o předmětu, pro který se dědické řízení vede. Toto usnesení je, stejně jako usnesení o zastavení řízení o dědictví podle § 175h o. s. ř., rozhodnutím procesním, které nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté s hmotněprávními důsledky. Zjistí-li se po právní moci takového rozhodnutí, že závěr, pro který bylo řízení o dodatečném projednání dědictví zastaveno, nebyl správný, soud znovu řízení zahájí a dědictví dodatečně projedná.

Dovolání M. V. proti usnesení odvolacího soudu proto není přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř.

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu není přípustné ani podle ustanovení § 238, § 238a a § 239 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 o. s. ř., protože v taxativních výčtech těchto zákonných ustanovení není usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení o dodatečném projednání dědictví, uvedeno.

Z uvedeného vyplývá, že dovolání M. V. směřuje proti výroku usnesení odvolacího soudu, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný. Nejvyšší soud proto dovolání M. V. podle ustanovení § 243b odst. 5, věty první, a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.